

Met prietpraat verdedig je het belang van kunst niet

De artistieke wereld legt in potsierlijke vaagtaal uit wat een kunstwerk goed maakt. Het is geen wonder dat dit kabinet wil bezuinigen op kunst, stelt **Joost Swanborn**.

De weinig eloquente wijze waarop de kunstsector zich tegen bezuinigingen verweert, wortelt in een traditie van in zichzelf gekeerd, vaag taalgebruik. Natuurlijk – het is lastiger om de waarde van abstracte objecten duidelijk te maken dan van ‘meer blauw op straat’ of ‘handen aan het bed’, maar de kunstwereld maakt het haar oponenten wel erg gemakkelijk. Ze lijkt geen duidelijke taal te willen spreken.

Neem de bijschriften, brochures en webteksten van musea en galleries. Waar je begrijpelijke informatie en enige objectiviteit verwacht, tref je in het beste geval een hermetisch soort proza en in het ergste geval opgeblazen nonsens, waarvan ook na noeste *close reading* geen chocola valt te maken.

De sector grossiert in clichés, open deuren, Grote Woorden en interessante adjectieven. Ideetjes heten ‘paradigma’s’, veranderingen ‘transformaties’ en smaakverandering is ‘esthetische modelwisseling’. ‘Beelden’ zijn ‘iconisch’ en hebben onveranderlijk ‘een sterke dynamiek’. Een allegaartje aan werken is ‘een veelheid aan uitingsvormen’. Plagiaat? Nee hoor: ‘Het oeuvre omvat ook toegeëigende werken’.

Dit idioom verheft nietszeggendheid tot norm. De kunstenaar is ‘geboeid’ en bij voorkeur ‘gepassioneerd’ door ‘spanningsvelden’ of ‘kwaliteiten’. Die ‘onderzoekt’ hij. Zijn werken zijn ‘vehikels’, met als belangrijkste eigenschap dat ze ‘reflecteren op’ of ‘refereren aan’ – aan ‘culturele waarden’, bijvoorbeeld. Ook ‘spelen’ zij met ‘verwachtingspatronen’ of ‘illusie en realiteit’.

Zij hangen of staan dan ook niet gewoon, nee – ze ‘verhouden zich tot de ruimte’, of ‘verwijzen’ naar iets daarbuiten, maar in het ideale geval ‘naar zichzelf’. Bovendien is het uiterst belangrijk dat er, al dan niet ‘systematisch’, wordt ‘bekritiseerd’, ‘ontregeld’ of ‘aan de kaak gesteld’ – ‘stereotypen en clichés’ bijvoorbeeld.

De ‘voyeuristische verwachtingen van de kijker’ doen het ook altijd goed.

Dit resulteert in teksten van een nachtmerrieachtige abstractie. Wat moeten we ons voorstellen bij werken die zijn ‘bevrijd van hun vierkante vorm, een dialoog aangaan’?

Mag het een onsje minder? De terminologie suggereert diepgang en degelijkheid, maar is betekenisloos en gratis. ‘Verwijzen’ en ‘ontrege-

Beweren dat werken ‘urgent’ zijn, is geen garantie voor kwaliteit

len’ op zichzelf vormen evenmin een garantie voor kwaliteit als met veel aplomb beweren dat werken ‘urgent’ zijn.

Deze esoterische wartaal is niet alleen potsierlijk, de kunstsector wekt de indruk zich ermee te willen onttrekken aan kritiek. De taal lijkt eigenlijk een gebrek aan kwaliteit te verhullen.

Waar het gesubsidieerde kunst be-

treft, laadt de kunstwereld de verdenking op zich dat ze de subsidiegever zand in de ogen strooit. Een achterdochtige geest zou zelfs kunnen denken dat de partijen samen het bekritiseerde stelsel in stand willen houden met dit ondoordringbare jargon. Wiens brood men eet, diens woord men spreekt. Het is geen wonder dat een meerderheid van de Nederlanders achter de bezuinigingen staat. Wie niet al het gevoel had naar de kleren van de keizer te kijken, krijgt het wel door deze holle prietpraat uit het *humbug*-lexicon.

Daarmee bewijst de branche zichzelf een slechte dienst. De kwaliteit van de tekst zegt niets over de kwaliteit van de kunst. Toom die pretenities dus wat in. Geef informatie in gewonemensentaal. Motiveer waarom iets goed is bedacht of knap is gemaakt – of zwijg. Een mens wil ook weleens gewoon een mooie expositie zien, met werk van goede kunstenaars, en maakt dan zelf wel uit of het gaat om ‘urgente werken die spelen met zijn verwachtingspatroon’.

Joost Swanborn is neerlandicus en oprichter van taaladviesbureau Taaldokter.nl.

En zo klinkt die vaagtaal

‘Het werk [...] reflecteert op context, institutionele kadering, productie en receptie van kunst. Haar installaties en objecten, verwant met zowel sculptuur, architectuur als design, hebben vaak een ongebruikelijke relatie met de tentoonstellingsruimte. [...] Zo ontstonden ‘niet-kleuren’, verwijzend naar niets anders dan het object zelf. [...] De elegante, abstracte installatie [...] is niet simpelweg op te vatten als een traditioneel, modernistisch streven naar objectiviteit.’ **Het Stedelijk Museum over *Beliebte Stellen (Hot Spots)* van Nairy Baghramian**

‘Door op zoek te gaan naar de afwezigheid van menselijke interventie, te wachten op de climax van het tijdelijke en door de technische grenzen van zijn camera op te rekken, worden De Ridders werken behalve exotische rapportages tevens autonome artificiële werelden.’ **Fotomuseum Foam over werk van Misha de Ridder**

‘[...] verwijst in haar werk veel naar de bredere betekenis die alledaagse materialen kunnen hebben. Met het gebruik van metaal refereert ze [...] aan de symbolische associaties en de aantrekkingskracht die het materiaal heeft [...]. Tegelijk bekritiseert Noland met de objecten [...] de overdaad en gulzigheid van de consumptiecultuur.’ **De Hallen over werk van Cady Noland**

‘[...] In tegenstelling tot een illusionistisch diorama staat de vrijstaande installatie haaks op de muren [...]. Hierdoor kunnen bezoekers [...] de kunstmatigheid van het werk bevatten. Een begeleidende tekst beschrijft meer dan feitelijk in de installatie aanwezig is. Zo wordt de scène ‘neergezet’ en het werk met aanvullende verwijzingen verlevendigd, wat de toon zet voor de nadere bepaling van zijn betekenis.’ **Het Stedelijk museum over werk van Barbara Kruger en William Leavitt**

